

## OBRAZ A SMYSL ČESKÝCH DĚJIN

Bohdan Chudoba

Teprve nedávno, skoro včera, minula doba, kdy se světové dějiny zdály temným, nekonečným mořem a na dějiny národní bylo vůbec těžko vzpomínat. Ale právě krev, která kolem nás tekla, dosvědčovala, že národ tu stále ještě je. Lidé, kteří ji obětovali, byli významní i bezvýznamní. Byli to příslušníci všech možných povolání, kteří dovedli vzdorovat nejen zradě cizinců, nýbrž i zrádcům v řadách vlastního národa. Za každého prodejného učence, který ochotně prohlašoval, že německá vláda v českých zemích je prvním krokem k velkému dílu a účastenství na budování nové Evropy, za každého dělníka, který ve zbrojařských továrnách plnil ještě víc, než se po něm žádalo, za každého rolníka, který odváděl dvojnásobek povinných dávek pro okupanty, povstávaly stovky a tisíce jiných, kteří pokládali životy za myšlenku nejistou a přece tak významnou, za český národ a jeho vlastní, osobitou kulturu. Jejich postavy, klesající v nekonečných řadách podél zdí vězení a v pekle koncentračních táborů, dokazovaly každému, že národ ještě žije. Že je tu posud množství schopné živého činu, a to českého, svébytného činu, a že toto množství se opírá o tradici, o vlastní národní dějiny. Neboť jak jazyka, tak dějin je zapotřebí, aby národ žil. Pravda, je možno zříci se všeho: jak dějin, tak osobitého života. Všechno je možno se sebe setřást: i řeč, kterou jsme od malička hovořili, i výchovu, která nás svázala s národními dějinami a jejíž zásluhou žijeme nejen v přítomných úkolech, nýbrž také v podmínkách vytvořených věky a čerpáme nejen z vlastní zkušenosti, nýbrž též z myšlenek otců. To vše je možno vyměnit za jiné, zahladit a zapomenout. A není ani úkolem této knížky přesvědčovat někoho, že je zapotřebí, aby při svém národu vytrval, aby se nevzdával ničeho z dědictví, které mu bylo svěřeno, ani dějin, ani řeči, ba ani příležitosti rozmnožit je, to jest samostatné národní kultury. Neboť to nelze odůvodnit jen minulými událostmi. Kdybychom si na otázku, proč zůstáváme věrni českému národu, odpovídali: poněvadž jsme zvykli rodné řeči, poněvadž jsme tak vychováni, poněvadž žijeme v Čechách a na Moravě, poněvadž se nám naše píseň líbí víc než kterákoli jiná — žádná z těchto odpovědí by sama o sobě nebyla průkazná. Vždyť je možno zvyknout i jiné, cizí řeči, zapomenout na výchovu, přestěhovat se nebo dokonce utéci jinam, kde je život pohodlnější, a oblíbit si písně třeba odněkud ze zámoří. Na onu otázku, proč je nutné zachovat věrnost národu, lze plně odpovědět pouze jinou, nedějepisnou cestou: zamyšlením nad účelem našeho života.

Ať si utváříme sny do budoucna, jak chceme, ať věříme v pokrok kdoví jak utěšený, touhy a strasti ze života neodstraníme a musíme doznat, že jsou podstatnou vlastností života. Útěk před strastí by tedy byl útekem před skutečností. Takovým útekem je názor buddhistický, který všechnu práci a tvorbu pokládá za marnost. Takovým útekem je i názor materialistický, který doufá, že překoná všechno, i strast samu. Jediné křesťanství je střízlivé a věčné; učí, že každému člověku je vymezeno určité břímě; čím statečněji je ponese, tím výš vystoupí; čím víc bude z něho odhazovat, tím hlouběji klesne. I národnost patří k tomuto břemeni; i na ni se vztahuje podobenství Písma o jhu sladkém a břemeni lehkém. Syn člověka miloval svůj lid právě tak jako žhavé stráně a stín palem své vlasti a s pláčem mu předpovídal nejhorší osud, který může nějaký národ stihnout: že zapomene na svou vlast i na svou řeč. Ano,

jak pohodlné by to bylo, kdybychom mluvili nějakým velkým jazykem nebo více takovými jazyky. Jak pohodlné by to bylo, kdybychom se nemusili hlásit k Moravskému poli, k Lipanům, k Bílé hoře a k rozvratu z r. 1938. Ano, jak pohodlné, ale jak mělké a pusté! Neboť ten, kdo si ubere ze jha, kdo nemiluje dostatečně, klesne do mělkého bláta a utopí se v hlubokém jezeře. Naopak ten, kdo miluje své jho, pozná, jaké možnosti k tvůrčímu činu poskytuje.

A opakuji ještě jednou: tato knížka o českých dějinách bude plně srozumitelná jen těm, kdo jsou sami odhodláni k pokrokové, tvůrčí práci a ohlížejí se do minulosti pro náměty a zkušenosti. Pro ty druhé, kteří minulost potřebují jen k tomu, aby v ní cosi vysvětlovali a rozsuzovali, je každých dějin škoda.

Jindy a nyní. Dějiny Českého národa. Praha 1946, s. 7–14 (výňatky)